

*Секція: Державне управління, самоврядування і державна служба*

**Дурман Микола Олександрович**

*кандидат технічних наук, доцент,*

*заслужений працівник освіти України*

*Херсонський національний технічний університет*

*м. Херсон, Україна*

## **АНАЛІЗ НАПОВНЕННЯ ДЕЯКИХ ЕКОНОМІЧНИХ ФУНКЦІЙ З ТОЧКИ ЗОРУ ДЕРЖАВНОЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ**

Нині в Україні продовжуються трансформаційні процеси, спрямовані на розвиток ринкової економічної системи, що зумовлює потребу активного регулювання з боку держави. Численними науковими дослідженнями у сфері державного управління доведено, що в країнах із трансформаційною економікою необхідність державного регулювання вища, оскільки самоорганізація (а ринок становить класичний зразок самоорганізації) властива досить стійким системам і малоефективна в період переходу від однієї системи до іншої, ураховуючи, що трансформаційні процеси ускладнюються загостренням соціальних проблем, які потрібно пом'якшити [1]. Цілям такого регулювання відповідає державна регуляторна політика.

Регуляторна політика – це систематичне розроблення і застосування загальнодержавних засобів та інститутів з метою формування методів використання державою своїх регуляторних повноважень. Це передбачає інтегрування політики конкуренції та ініціативи відкритості ринку у сфері регуляторної політики та зміну культури регуляторних органів завдяки гнучкості та використанню підходів, орієнтованих на результат [2].

Державна регуляторна політика у сфері господарської діяльності (далі – ДРП) – напрям державної політики, спрямований на вдосконалення правового регулювання господарських відносин, а також адміністративних

відносин між регуляторними органами або іншими органами державної влади та суб'єктами господарювання, недопущення ухвалення економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів, зменшення втручання держави в діяльність суб'єктів господарювання та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності, що здійснюється в межах, у порядку та у спосіб, що встановлені Конституцією [3] та законами України, в тому числі й спеціальними [4].

Принципи ДРП у вказаному документі хоч і корелюються з державноуправлінськими функціями, які визначаються у [5], проте не завжди відповідають їм. Так, автори зазначають, що економічні функції держави у сфері регулювання господарських процесів - відносно сталі напрями діяльності держави щодо упорядкування, узгодження, координації діяльності суб'єктів господарювання, у яких втілюються її сутність, цілі, завдання та властиві для неї засоби регулювання ринкових процесів з метою подолання «провалів» ринкового механізму господарювання, дотримання балансу суспільних інтересів, створення умов сталого економічного і соціального розвитку тощо.

Ці функції наповнюються реальним змістом залежно від соціальних, культурних, політичних умов, що складаються у різні періоди розвитку країни, та відбивають вплив низки суб'єктивних чинників прийняття відповідних державноуправлінських рішень щодо участі держави в господарській діяльності у відповідності з пріоритетами держави на певний період.

Розглянемо нижче наповнення деяких економічних функцій державного управління з точки зору формування, реалізації та моніторингу державної регуляторної політики.

**1. Ресурсно-розподільна функція.** Виконуючи цю функцію держава визначає і забезпечує реалізацію правил розподілу лімітованих природних ресурсів. Тим самим, цей чинник впливає на здатність суб'єктів

господарювання проводити ту чи іншу господарську діяльність, адже ліміт на ресурси (або зависока ціна на їх використання) не дає можливості вільного вибору технологій виробництва або вільного вибору об'ємів поставок продукції на ринок. Як приклад можна вказати встановлення квот на експорт тієї чи іншої продукції [6].

**2. Координаційно-синхронізуюча функція.** Виконуючи цю функцію держава забезпечує збалансованість, пропорційність розвитку національної економіки через встановлення певних преференцій (пільг) або надання фінансової допомоги для визначених галузей, регіонів, секторів, сфер національної економіки. Прикладом може слугувати перерозподіл видатків на виконання соціальних функцій (медична субвенція, освітня субвенція), завдяки яким відбувається підтримка та пропорційний розвиток відповідних сфер (об'єктів надання послуг) [7] або відповідних територій (субвенція на соціально-економічний розвиток) [8] незалежно від їх розташування в межах України.

**3. Інноваційно-інвестиційна, структурна функції.** Виконуючи цю функцію держава сприяє формуванню і реалізації національної науково-дослідної, інноваційно-технологічної та інвестиційної політики, створює передумови для здійснення позитивних структурних зрушень у національній економіці. Прикладом впливу цього чинника може виступати надання державної підтримки індустріальним (промисловим) паркам, завдяки чому відбувається регулювання залучення коштів у інноваційні галузі або «зелений тариф» у енергетиці, яким визначаються напрямки пріоритетного технологічного розвитку цієї сфери – альтернативні джерела енергії [9].

**4. Ліцензійно-дозвільна, сертифікаційно-стандартизуюча функція.** Виконання цієї функції має прямий вплив на державну регуляторну політику, адже держава визначає правила ведення певних видів господарської діяльності та видає дозволи на їх здійснення, установлює

техніко-експлуатаційні норми і забезпечує обов'язкову уніфікацію виробів. Прикладом є зобов'язання підприємців, що надають послуги з пасажирських перевезень, мати відповідну ліцензію, для отримання якої їх автомобільний парк та обслуговуючі потужності повинні відповідати певним вимогам (наявність власної ремонтної бази, наявність лікаря у штаті тощо) [10].

**5. Еколого-захисна функція.** Виконуючи цю функцію держава установлює правила і вимоги щодо захисту довкілля, забезпечує охорону природного середовища. Цей чинник теж впливає на державну регуляторну політику, адже вимоги можуть встановлювати, наприклад, обмеження на викиди шкідливих речовин у повітря [11], воду та на ґрунт, по розміщенню підприємств на певних територіях (прибережна зона, зона охорони підземних водних ресурсів) або на певній відстані від житлових приміщень.

У цілому, державно-управлінські функції з точки зору державної регуляторної політики можна розглядати як систему взаємопов'язаних і взаємодіючих інструментів та заходів, що ґрунтуються на принципах, законах і методах державного управління і спрямовані на створення умов, необхідних для вдосконалення збалансування інтересів всіх суб'єктів управлінської діяльності, підвищення якості державного управління, забезпечення гідних умов життя вітчизняної економіки зі світовою, а також досягнення економічного зростання .

### **Література**

1. Чечель О.М. принципи та механізм державного регулювання економіки. Демократичне врядування. 2014. Вип. 13. [online]. [Cited 30. 06. 2019.] Available online: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr\\_2014\\_13\\_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2014_13_8)
2. Радейко Р.І. Регуляторна політика в Україні: особливості формування і тенденції розвитку. [online]. [Cited 01. 07. 2019.] Available online: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/32936/1/16-100-104.pdf>

3. Конституція України: Основний Закон України від 28. 06. 1996 року. [online]. [Cited 01. 07. 2019.] Available online: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
4. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11 вересня 2003 року № 1160-IV. [online]. [Cited 01. 07. 2019.] Available online: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>
5. Державна політика : підручник / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. К. : НАДУ, 2014. 448 с.
6. Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2019 рік : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. № 1136. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-rt-yakih-pidlyagaye-licenzuvannyu-ta-kvot-na-2019-rik>
7. Про перерозподіл та розподіл медичної субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам у 2019 році : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2019 р. № 1110-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-pererozpodil-ta-rozpodil-medichnoyi-subvenciyi-z-derzhavnogo-byudzhetu-miscevim-byudzheta-m-u-2019-roci-i151119>
8. Деякі питання розподілу у 2019 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05 червня 2019 р. № 365-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-rozpodilu-u-2019-roci-subvenciyi->

9. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії : Закон України від 04.06.2015 за № 514. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/514-19>
10. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02.03.2015 за № 222-VIII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/222-19>
11. Про охорону атмосферного повітря : Закон України від 16.10.1992 за № 2707-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>